

נשיא ומייסד
הרב שאול ישראלי זצ"ל

חמדת ימים HEMDAT YAMIM

פְּרֻשֶׁת הַשָּׁבוּעַ ויצא תשפ"ה

וַיִּפְגַע בַּמָּקוֹם, אֵיךְ פּוֹגְעִים בְּדוּק בַּמַּטְרָה?

הרב יוסף כרמל, ראש כולל 'ארץ חמדה'

אפשר לנסח בכמה דרכים את השאלה שהצבנו בכותרת. אחת מהן היא: איך מגיעים למצב של "האיש הנכון במקום הנכון"? ננסה לברר: מהו **מָקוֹם**? מהי **פגיעה**? ומה זה **נכון**?

ה**מָקוֹם** היא המילה המנחה בתחילת פרשתנו, זה מודגש מאוד בפסוקים: "וַיִּפְגַע בַּמָּקוֹם וַיִּלֶן שָׁם כִּי בָּא הַשָּׁמֶשׁ וַיִּקַּח מֵאֲבְנֵי הַמָּקוֹם וַיִּשֶׂם מִרְאֲשֵׁתוֹ וַיִּשְׁכַּב בַּמָּקוֹם הַהוּא: ..וַיִּיקֶן יַעֲקֹב מִשְׁנָתוֹ וַיֹּאמֶר אֲכֹן יֵשׁ יִקְוֶן בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאֶנְכִּי לֹא יִדְעָתִי: וַיִּירָא וַיֹּאמֶר מַה נִּוְרָא הַמָּקוֹם הַזֶּה אֵין זֶה כִּי אִם בֵּית אֱלֹהִים וְזֶה שְׁעַר הַשָּׁמַיִם: ...וַיִּקְרָא אֶת שֵׁם הַמָּקוֹם הַהוּא בֵּית אֵל" (בראשית כח, יא – יט).

רש"י, בעקבות חז"ל ותרגום יונתן, פירש כי הכוונה להר המוריה ורבים המשיכו בעקבותיו (אבל עיינו גם ברשב"ם, באבן עזרא ורד"ק). נעבור ל"פגיעה". חז"ל מפרשים וַיִּפְגַע – "אין פגיעה אלא תפלה" (סנהדרין דף צה ע"ב). אם כן, הפגיעה היא המפגש, שנערך שלש פעמים בכל יום, באמצעות התפילה. כך מכוונים למטרה, "בול פגיעה". המטרה היא יצירת קשר עם השכינה, עם המקום, עם בורא עולם. נוכל להציע שגם הביטוי "**נכון**" יתפרש כהכנה לתפילה, בהתאם למופיע בנבואות עמוס: "הפון לקראת אלקיך ישראלי" (ד, יב) וכנדרש בשאלה הזנה כיצד מתכוונים לתפילה בברכות דף י ע"א. כאמור, המטרה שלנו היא להיות בקשר עם המקום=הקב"ה, מקומו של עולם! אנחנו רוצים להיות "האיש הנכון במקום הנכון"! תפילה כוונה מובילה אותנו לפגיעה במקום, במדויק.

נגיש בעקבות דברינו, כי למרות שיש שהגדירו את בריאת העולם כהליך של "יש מאין", כדי ללמדנו שיש בורא לעולם, בהסתכלות מעמיקה יותר, נגלה כי העולם נברא "אין מישי". העולם החומרי הוא בעצם "אין". אבל כשבני האדם, העשויים מאדמה, רוצים להיות "יש", הדרך היחידה שלהם להתחבר אל הקב"ה, אל הרוחניות, היא באמצעות הניסיון להגיע לשַׁעַר הַשָּׁמַיִם = דרך התפילה. כך המקום הפיזי שהוא "אין" מקבל משמעות וקיום של "**מָקוֹם**".

"האיש הנכון במקום הנכון", מבטא את דרך חייהם של אבותינו. כל מקום פיזי שבו הם עבדו את בורא עולם, הפך להיות "יש" = "**מָקוֹם**" שערי השמים נפתחו לתפילתם בכל מקום בו הם חיפשו אותו. כשיעקב התפלל הוא תמיד פגע במקום, שם הוא פגש את אלוקיו, הוא הכין את עצמו והיה נכון לפגישה. כשדוד המלך גילה שה"מקום" הוא הר המוריה, ששם הייתה גם עקידת יצחק, ושם גם אברהם וגם יצחק וגם יעקב התפללו (רש"י), מיד התברר מהו "המקום אשר יבחר יקוץ אלהיכם בו לשכן שמו שם שמה" (דברים יב, יא), שם ברבים הוא שמים. על מקום זה נאמר: "בְּכָל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אֶזְכֹּר אֶת שְׁמִי אֲבֹא אֵלָיְךָ וּבְרַכְתִּיךָ" (שמות כ, כא). כך לא רק תפילותנו מתקבלות, כך גם מתברכים. בניית בתי הכנסת ברחבי העולם אפשרה להתחבר אל ה"יש" בכל מקום, אם "מכוונים" אז גם שם, אפשר לפגוע. זו גם הסיבה שמקום התפילה נקרא "מקדש מעט".

בחסדי השם, בזכות התגשמות חלק משמעותי מהנבואות על קיבוץ הגלויות, עם ישראל חוזר לארץ ישראל ויכול להתקרב אל הקב"ה=ה**מָקוֹם**, במקומות שבהם עשו זאת האבות.

נתפלל כי נזכה להיות האנשים הנכונים ונהיה ראויים לחזור אל ה**מָקוֹם** המדויק, אז יתקיים החזון ש"**נְכוֹן יְהִי הַר בֵּית ד' בְּרֹאשׁ הַהָרִים... וְנִהְרֹוּ אֵלָיו כָּל הַגּוֹיִם**" (ישעיהו ב, ב; מיכה ד, א), לבקש את דבר ד' שבחר בעמו באהבה, ונתן לנו את תורתו ואת אמת.

נאחל רפואה שלימה בתוך שאר חולי עם ישראל לכל הפצועים ובכללם איתמר חיים בן צפורה נייחל לחזרתם הביתה במהרה של כל החטופים והעקורים ולנחמה לכל משפחות הגיבורים שנתנו, עבור כולנו, את היקר להם מכל.

(לשיעורי הרב יוסף כרמל ביוטיוב)

לְעֵי לֹוִי זְשֵׁמַת

לענין הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הרב ד"ר ג'רי האכבוים י"ח באדר ב' תשפ"ב	פרופ' ישראל אהרוני י"ד בכסלו תשפ"ג	מר משה וסרצוג כ' בתשרי תשפ"א	הרב יהושע רוזן ט"ו באדר א' תשפ"ב	הרב ישראל רוזן י"ג בחשוון תשע"ח	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א
מר שמואל וגבי אסתר שמש י"ז בסיוון / כ' באב	הרב שלמה מרזל י' באייר תשע"א	הרב ראובן וחיה לאה אברמן ט' בתשרי תשע"ו / כ' בתשרי תשפ"ב	הרב יצחק וגבי נעמי טרשנסקי כ"ח באדר תשפ"א / י"ד אדר ב' תשפ"ד	ר' שמואל וגבי רבקה ברנדמן ט"ז בטבת תשפ"ג / ח' באייר תשפ"א	הרב אשר וגבי סוזן וסרטייל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)
ר' אליהו כרמל וגבי מלכה טובע כרמל ח' באייר תשע"ו / י"א במנחם-אב תשס"ט	ר' אברהם ומרת גיטה קליין י"ח באייר / ד' באב	הרב שמואל כהן שבט תשפ"א	מר זליג וגבי שרה ונגרובסקי כ"ה בטבת תשפ"ב / י' בתמוז תשע"ד	הרב יוסף מרדכי שמחה שטרן נלביע כ"א באדר א' תשע"ד	הרב אשר וגבי סוזן וסרטייל ט"ז בכסלו / אלול תש"ף (שרה - ט"ז בטבת תש"ף)
תמר ליכטנשטט ע"ה כ"ז בחשוון תשס"ז	גבי ג'ולי קושיצקי י"ט באדר ב' תשפ"ב	גבי מירה קושיצקי נלביע כ"ב בסיוון תשפ"ג	מרת לאה מאיר כ"ז בניסן תשפ"ב	הרב נפתלי צבי יהודה בר אילן מנחם אב תשפ"ד	מר אלישע בן רבקה וגבי שושנה בת שרה

ארץ חמדה, ע"ר Eretz Hemdah

רח' ברוריה 2, ירושלים 91080 Bruriya St., Jerusalem

www.ERETZHEMDAH.ORG טל: 02-5371485 info@eretzhemdah.org

חמדת השבת

הרב בצלאל דניאל – ראש תוכנית "מורנו" מבית 'ארץ חמדה'

פסיק רישא של מלאכת צידה

נמשיך ונחדד את משמעות היסוד שהתבאר בשבוע שעבר.

הגמרא בתחילת מסכת שבת מביאה מקרה של אדם המכניס בצק לתנור. מהגמרא עולה שמבחינה עקרונית עליו למהר ולהוציא את העיסה טרם תאפה בכדי להציל את עצמו ממלאכת בישול. המשפחה יוצאת לסעודת השבת, ונועלת את השער של הגינה מאחוריה. מתברר להם שקודם לכן נכנסה חיה לגינה, ועתה החיה כלואה בגינה. האם עליהם לפתוח כעת את השער? אינטואיטיבית המקרים נשמעים דומים: עדיין אפשר לשחרר את החיה, כשם שעדיין אפשר להוציא את העיסה מהתנור. אך בעצם הם שונים לחלוטין. במקרה הראשון הכנת המלאכה נעשתה, אך תוצאתה, האפייה עצמה, עדיין לא קרתה. במקרה השני הצידה נעשתה. החיה כלואה. על פניו שחרורה לא יתקן את המלאכה שנעשתה. מצב זה דומה יותר למי שאפה את העיסה ועתה רוצה להשליך אותה לפח. ואכן בתוספתא (שבת פרק יב, ז) וברמב"ם (שבת פרק י כג) פוסקים שמותר למי שיושב על פתח ביתו, ומתברר שבישיבתו חסם יציאה של חיה, להישאר שם עד צאת שבת ולהשתמש בחיה.

ובכל זאת, מדוע בתחושה המקרים הללו נראו לנו דומים? מפני שעצם צידת החיה לא הועילה לשום דבר. אמנם החיה נלכדה, אך כל עוד לא נעשה בה שימוש, על פניו לא הרווחנו דבר מצידה זו.

בירושלמי (שבת פרק יג ו) מובאים ברצף שלושה היתרים מפתיעים:

- התכוון לנעול את הדלת לצורך עצמו, ונעל חיה יחד איתו – מותר.
- ראה תינוק בנהר, ופרש רשת לתפוס את התינוק ודגים נוספים – מותר.
- יש מפולת ויתכן שיש תחתיה אנשים. יתכן גם שיש בה מטמון. מותר בשבת לחפור בכוונה להרוויח את המטמון אם גם מתכוון להציל את האנשים.

הר"ן מסביר שהמקרים נשמעים דומים, אך הם שונים מאוד: בשני המקרים האחרונים מדובר על פעולה של פיקוח נפש שאנחנו מבקשים לעודד. אנחנו אומרים שכל עוד הפעולה שהוא פועל מקדמת את הצלת הנפשות, אין פגם הלכתי בכך שהוא גם מתכוון להרוויח רווח פרטי. אך במקרה הראשון לכאורה מדובר על פסיק רישא רגיל: הוא מעוניין לנעול את הדלת לצורך עצמו, ובאותה הזדמנות הוא גם צד צבי. לכן, מכריע הר"ן, בהכרח מדובר על מקרה בו אין כוונה לצוד את הצבי (בשונה מהמקרה השני, בו ישנה כוונה להעלות דגים ברשתו). במקרה הראשון הוא סוגר את הדלת ורק לאחר מכן מגלה שהחיה שם. אך הרשב"א חולק על כך. בהחלט הגיון רב בדברי הר"ן, אך מההקשר נשמע אחרת. נשמע שכשם שבמקרים האחרונים ישנה כוונה לדוג או לחפור למציאת מטמון, כך במקרה הראשון האדם מתכוון לסגור את הדלת בעדו ובעד החיה. גם אם נניח שאין הכוונה שהאדם מתכוון לצוד את החיה, אלא רק מודע לכך שסגירת הדלת תכלא אותה, לכאורה מדובר בפסיק רישא: הוא מתכוון לסגור את הדלת בעדו, ופסיק רישא שבמעשה זה הוא גם כולא את החיה! אם כך, לכאורה ברור שהדבר אסור! מרכבת המשנה (שבת פרק י כג) מבאר שהיתר זה מבוסס על היסוד שביארנו בשבוע שעבר: מלאכת צד אינה מחדשת דבר במציאות, אלא רק הופכת את החיות לנגישות לשימושו של האדם. לפיכך, הכוונה לכך שתעשה כאן מלאכה היא חלק בלתי נפרד מהגדרת המלאכה. אין מושג של פסיק רישא ביחס למלאכת צד, בגלל שרק הרצון להשתמש בחיה בהמשך הופכת את לכידתה למלאכה.

הרמ"א (אורח חיים סימן שטז סעיף ג) פוסק שיש איסור פסיק רישא גם ביחס למלאכת צד, והאליה רבה מפורשות פוסק בניגוד לדברי הרשב"א. לעומתם, הרב עובדיה (בשו"ת יביע אומר חלק ד אורח חיים סימן כה וכן בילקוט יוסף שבת ב סימן שטז ג) פוסק שבמקום צורך מותר לסמוך על כך שאין פסיק רישא במלאכת צד. יש לציין שגם פוסקי אשכנז, שלא מקבלים את חידושו של הרשב"א, אינם חולקים על העיקרון: שמלאכת צידה זו מלאכה שאינה מחדשת במהותה מצב בעולם, כפי שביארנו בשבוע שעבר.

ארץ חמדה – קישור לשיעורי "מורנו" ביוטיוב

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

מתפללים לרפואתם השלימה, בתוך שאר חולי עם ישראל:			
שמאל בן ברוריה	ניר רפאל בן רחל ברכה	חנה בת אוריה	טל שאול בן יפה
אוראל בן דליה	רות צפורה בת חנה	נטע בת מלכה	הילל בן תמר שפרה
מאירה בת אסתר	הילה צפנת בת שרה טובה	שלומית בת לאה	יאיר ידידיה בן מיכל בינה
שלמה בן שולמית	עובדיה בן אסתר מלכה	נעם בן שלומית	עודד בן חיה
ר' יצחק בן בריינדל גיטה	ניר יצחק רפאל בן יפה	רבקה בת שרה בלה	מינדה לאה בת ליפשה

שו"ת במראה הבזק

(מתוך ח"ה)

Vienna, Austria

וינה, אוסטריה

אדר תשס"ב

כללי הפעלת מכשור חשמלי ואלקטרוני

שאלה

באיזה אופן יש להשתמש בכלים ששימושם כרוך באיסורי שבת? [קשר, תאורה, מוניטור, מצלמה, שער מגלה מתכות, דלתות חשמליות, אזעקה וכיו"ב].

תשובה

לגבי השימוש באמצעים חשמליים או אלקטרוניים אשר כרוך באיסורי-שבת יש לנהוג כדלהלן: מכשיר-קשר – ככלל, יש להכין את המכשיר כבר מערב-שבת, כך שיהיה ראוי לשימוש כמות שהוא (היינו להדליקו, לכווננו על התדר המתאים וכו'). אם הדבר נחוץ (אף שלא במקום פיקוח-נפש), ניתן להנמיך או להגביר את עוצמת הקול אף בשבת [1]. הדיבור בפועל יהיה אך ורק [2] לצרכים הביטחוניים [3]. אין לכבות את מכשיר-הקשר או את הטלפון הסלולרי [4]. במקרה של צורך בהטענה, יש להכניס את המכשיר למטען בשינוי [5].

[1] מכיוון שהוא גורם רק לתוספת זרם או להפחתתו, (נסייג דברינו, כי כל זה כאשר מדובר בכפתור סיבובי. אך בלחצנים הנהוגים ב"שלט רחוק" חוזרות ונעורות הבעיות של סגירת מעגל). ונראה שבתוספת זרם או הפחתתו אין איסור, שכן עצם איסור "הולדת זרם" אינו ברור ומקורו בשו"ת "בית יצחק" (יו"ד ח"ב בהשמות לסי' לא) שדימה דין מוליד זרם לדין מוליד ריחא (ביצה כג ע"א). שאסור בשבת ויו"ט, ועיקר בשו"ת "מנחת שלמה" (סי' ט) דשדא ביה נרגא, אך לדינא כתב דכיון ש"יכבר הורה זקן", אין לזוז מפסק ה"בית יצחק". אך אפי' ב"מוליד ריחא" גופא, אם רק מוסיף ריח - שרי (בגמ' שם), ואם כן כל שכן שמותר להוסיף זרם, וכמבואר ב"מנחת שלמה" (עמ' עד). גם אין לאסור להפחית זרם שכן אין סברה לומר שאסור לגרום להפסקת הולדה. ולא דמי ל"סותר" או "מכבה", ששם מבטלים מלאכה הקיימת כבר, אך כאן רק גורם לכך שלא תיולד המלאכה. אמנם, יש עוד לדון מצד חידושו של ה"חזון איש" (או"ח סי' נ, ט, "מנחת שלמה" סי' יא שציטט מכתבים מהחזו"א.), הסובר שבסגירת מעגל חשמלי עוברים על איסור בונה (או מכה בפטיש), משום שע"י הכנסת הזרם במעגל הוא מתקן את המעגל והופכו מ"גרוטאה" לכלי הראוי לשימוש. ואף כי המעגל עומד לשימוש זה תמיד, ולכאורה זה דומה למה שכתבו "מגן אברהם" ו"ט"ז (והובאו דבריהם גם ב"משנה ברורה" סי' שיג ס"ק מה) שכסויי-כלים מותר להבריגם לכלי, אף שהברגה דינה כ"תקיעה" (שאסורה מצד "מתקן מנא"), משום שהכיסויים עשויין להיפתח ולהיסגר תמיד, וזוהי דרך שימושם, ופתיחתם וסגירתם אינן נחשבות ל"מתקן" אלא ל"משתמש", מכל מקום סובר "חזון איש" שזהו דווקא בכלי שיש לו שימוש גם בחיבורו וגם בפירוקו (בכסויי-כלים שלפעמים הוא מעוניין בכיסוי הקדירה ולפעמים בגילוייה), אך כאשר הכלי אינו ראוי לשימוש בפירוקו כלל, ורק ע"י חיבור הכיסוי הוא נעשה ראוי לשימוש, הרי זה "בונה". עוד כתב "חזון איש" שהזרם הנכנס למעגל נחשב למחבר את חלקי המעגל, והרי זה כבונה. אך נראה שבהוספת זרם בלבד לא שייכים האיסורים שהזכיר "חזון איש", אלא היא דומה לכיסוי כלים, שכן לעתים משתמשים בעוצמה קטנה ולעתים בעוצמה גדולה יותר, על-פי הנסיבות. גם נראה שלא שייך לאסור משום שעל-ידי הוספת הזרם הוא מחבר יותר את חלקי המעגל, כיוון שמן הסתם אין כוונת "חזון איש" שהזרם אכן מחבר את חלקי המעגל זה לזה (שכן עינינו הרואות שאין הדבר כן), אלא שכשעובר זרם במעגל, נוצרת יחידה שלמה ומאוחדת, ויצירת אחדות זו דומה למלאכת ה"בונה", ואם כן כאשר כבר יש זרם במערכת, כבר נוצרה ה"יחידה השלמה" ואין לתוספת הזרם מן הבחינה הזאת כל משמעות. הלכה למעשה, בכל מקום צורך, כמו עגלת-נכים, גלאי-מתכות שינוי עוצמת הזרם (בכפתור סיבובי) מותר, שהרי סברת "בונה" היא חידוש גדול ו"הוי דלא לוסף עלה".

[2] הבעיה ההלכתית בשימוש במכשיר-קשר היא שבלחיצה על ה"משבת" נסגר מעגל חשמלי, ואם כן יש את לאסור הדבר מצד "מוליד זרם" (על פי "בית יצחק" הני"ל) או מצד בונה/מתקן מנא (על-פי "חזון-איש" הני"ל). אמנם ניתן לכאורה לומר שאין כאן אלא "תוספת זרם" (עיין בהערה הקודמת) מכיון שמכשיר-הקשר כבר דלוק וזרם עובר בו, אך אין זה ברור אם גם בכגון זה הלחיצה תחשב רק כתוספת הזרמת זרם, כיון שבמעגל שנוצר כעת ע"י הלחיצה לא עבר זרם קודם לכן. ומכל מקום, כאשר כבר לוחץ על המשבת, אין צריך לצמצם כל כך בדיבור כל זמן שמדבר בענייני בטחון, מכיוון שבדיבורו אינו גורם אלא לתוספת זרם, עיין בס' "שמירת שבת כהלכתה" (פרק לב סעי' מא) שכתב כן בשם הגרש"ז אויערבך לגבי טלפון, ונראה שהוא הדין בנדון דידן. [אמנם לכאורה היה ניתן לומר שאינו דומה לטלפון, שכן המשבת הוא קפיצי ויש אפוא מקום לחשבו כלוחץ בכל רגע ורגע (ואם כן יש לאסור לפחות לשיטת "חזון-איש"), שכן אלמלא כוחו, היה המעגל נפסק (שלא כטלפון), ודומה הדבר לאדם שסוחט ספוג בלוע מים בלחיצה מתמשכת, שוודאי חייב להפסיק אחיזתו בכל רגע ולהרפות מאחיזתו. אך נראה שגם אם נחשיבו כלוחץ בכל רגע ורגע, לא יהא בכך איסור, גם מצד מוליד זרם – משום שאינו אלא מוסיף זרם, שהרי כבר עובר זרם במערכת, וגם מצד דברי "חזון-איש" נראה שאין הדבר אסור, שכן אינו בונה בכל רגע ורגע אלא רק שומר שלא "יתפרק" הבנין, ודומה הדבר למי שמצמיד שני חצאי כלים זה לזה, שוודאי אינו עובר על איסור תיקון בכל רגע ורגע. וסמך לדבר זה ניתן לראות בדברי המשנה בשבת (קנא ע"ב): "... וכן קורה שנשברה, סומכין אותה בספסל ... לא שתעלה אלא שלא תוסף", ע"ש. ואדרבה, אפשר שמתג קפיצי קל יותר ממתג יציב, שכן אין בו משום הולדת זרם אינה המתקיים, ועיין בשו"ת "ציץ אליעזר" (ח"ו סי' ו, טו) וכן בשו"ת "יביע אומר" (ח"ו או"ח סי' לו) שכתבו להקל במוליד לשעה, (אך גם ישנם פוסקים המחמירים בדבר). ואף לדברי "חזון איש" הני"ל נראה שלא שייך לחייב משום בונה כאשר הוא עושה "בנין" שכלל אינו עומד בפני עצמו אלא עומד בזכות כוחו של האדם, ועם הרפית הכוח יתפרק, כפי שהובא ב"שמירת שבת כהלכתה" (פרק מ הערה נט), בדומה למה שכתב "חזון איש" עצמו (או"ח סי' נב, ב) להתיר לפרוש בגד לצל אם הוא אוחזו בידו, ואין זה נחשב אהל].

במקרים רבים לחיצה על המשבת גורמת להדלקת נורות, ובכך איסור נוסף הכרוך בשימוש במכשיר-קשר. מצד שני יש מקום לדון להיתר מדין "פסיק רישא" באיסור דרבנן, שהרי דליקת הנורה אינה מתקיימת (ברגע שיעזוב את המשבת, תכבה הנורה). כמו כן מדובר כיום בדרך כלל בנורות "LED" (המאירות בתהליך אלקטרו-כימי, ללא חוט להט) שבהדלקתן אין אלא איסור דרבנן. על כל פנים אין להתיר כי אם במקום צורך. אם אכן מדובר בנורה עם חוט להט או שדליקת הנורה מתקיימת, אסור מדינא, לרמ"א ודעימיה, עיין שו"ע או"ח (סי' שיד סעי' א) ו"משנה ברורה" (שם ס"ק יא) וכן ברמ"א (סי' שטז סעי' ג) ו"משנה ברורה" (שם ס"ק טו) ובי"שער הציון" (ס"ק יח), וברמ"א (סי' שמ סעי' ג) ו"משנה ברורה" (שם ס"ק יז), בעניין "פסיק רישא" באיסור דרבנן. יש להזהיר את אנשי-הביטחון שלא להשתמש במכשיר אלא לצורך עבודתם הביטחונית. מאידך גיסא אין לדרוש מהם לשנות את סדרי-הביטחון כדי לחסוך בדיבור במכשיר, שהרי פיקוח-נפש דוחה שבת. והכלל הוא שרק במקום שניתן להמשיך בפעילות באופן הרגיל יש [3]

חובה לבחור בדרך ההיתר כפי שצויין לעיל. הגרש"ז אויערבך הגדיר "אופן רגיל" שבכל מקום ששינוי מן הדרך הרגילה יגרום לטירחא יתירה, ההיתר בתוקף (שו"ת "מנחת שלמה" סי' ז). המקור לדין זה הוא במס' שבת (מב ע"א) שמותר לכבות גחלת של מתכת הנמצאת ברשות-הרבים. רבינו חננאל מפרש שם שהחידוש הוא בזה, שאף-על-פי שכיבוי גחלת הינו איסור דאורייתא, אפילו הכי מותר, משום פיקוח-נפש, אף כי לכאורה ישנו פתרון אחר - שיעמוד בצד הגחלת וישמור שלא ייפגעו בני-אדם בה. על-פי זה פסק ב"שמירת שבת כהלכתה" (פרק מא סע' כב) שהרואה חוט-חשמל שנקרע, והוא מהוה סכנת-נפשות לרבים, מותר לו להזעיק את חברת החשמל ואין הוא חייב לעמוד שם במשך כל השבת ולהזהיר את האנשים לבל יגעו (ועיי"ש עוד בפרק לב סע' עד). מרן הגר"ש ישראל (עמוד הימיני" סי' יז) למד מסוגיה זו שבהלכות שבת יש הבדל בין הלכות יחיד והלכות ציבור, (לדעתו זהו המקור להיתר הפעלת כוחות-הביטחון בשבת לצורך הרבים, כמובא בהקדמה שם), וכתב שהטעם שלא חייבו לשמור על הגחלת במשך השבת הוא ששיערו חכמים דעתו שלא יעמוד בזה, והתירו סופן משום תחילתן.

[4] רוב מכשירי-הטלפון הסלולריים ומכשירי-הקשר יכולים להישאר פתוחים ברציפות כמה ימים, ללא שימוש.

[5] לא ימתין עד שתיגמר הסוללה, שהרי יש חשש, שיזדקק למכשיר, ואף שניתן היה לומר, שאדרבה, כל זמן שעדיין המכשיר ראוי לשימוש, אין כאן מצב של "פיקוח-נפש", ולכאורה עדיף שימתין עד שיכנס למצב של "פיקוח-נפש", אין הדבר כך. כי הנה נחלקו אחרונים, עיין ב"ילקוט יוסף" (סי' שכח הערה לה), בעניין חולה שיש בו סכנה שצריך לבשל עבורו תרופה בשבת, וניתן להמתין שעות מספר (אך לא עד מוצאי-שבת), אם צריך להמתין או לא. בנדון דידן נראה שיטען את המכשיר מיד, שכן ניתן לחלק, דלא דמי לחולה שבמשך כמה שעות ידוע שאינו נמצא במצב של פיקוח-נפש, מה שאין כן במאבטח שבכל רגע ורגע עלול להתחדש מצב זה ועל כן בכל רגע קיים מצב של ספק פיקוח-נפש. גם אין לומר שיחמיר וימתין בהטענת המכשיר, שכן זוהי "חומרא דאתי לידי קולא", שהרי בהטענת מכשיר שכבר אינו ראוי לשימוש יתכן שהוא עובר על "מתקן מנא."

בשם צוות המשיבים ובברכת התורה,
הרב משה ארנרייך הרב יוסף כרמל
ראשי הכולל

חברי הועדה המייעצת:
הרב זלמן נחמיה גולדברג
הרב נחום אליעזר רבינוביץ

יועצים מדעיים:
הרב פרו' אברהם שטינברג
הרב פרו' דרור פיקסלר
הרב פרו' נתן קלר

ארץ חמדה – קישור לשו"ת במראה הבזק באתר

ניתן ליצור קשר עם הכותבים דרך: info@eretzhemdah.org

<p>לע"נ שלמה דוד בן זלמן ושרה אבנית ז"ל נלבי"ע סיון תשע"ט</p>	<p>לע"נ רבי יעקב ז"ל בן אברהם ועלישה וחנה בת יעיש ושמחה סבג</p>	<p>לע"נ גב' לוריינ הופמן ז"ל</p>	<p>לע"נ חיים משה בן קוקה יהודית כהן ז"ל נלבי"ע ז' בתשרי תשע"ה</p>	<p>לע"נ סוזי בת עליזה כהן ז"ל נלבי"ע כ"ד בחשוון תשע"ח</p>
--	---	--	---	--

לע"נ הנופלים במערכה על הגנת המולדת הי"ד

הספר משטר ומדינה בישראל על פי התורה (4 כרכים) מאת הרב נפתלי בר אילן, יצא לאור בעריכה חדשה בהוצאת מכון "ארץ חמדה".

הספר מתמודד עם אתגרי השעה הניצבים בפני המדינה היהודית העצמאית ע"י ניתוח ובירור מקיפים במקורות. בין הנושאים הנדונים - משטר דמוקרטי ומלוכני, שלטון החוק, הפרדת רשויות, ביקורת שיפוטית, טוהר השלטון, מדיניות פסקלית ומוניטרית, שירותי רווחה, סל תרופות, איכות הסביבה, משפט בינלאומי, אמנת ג'נבה, כבוד האדם וחירותו, פיתוח האישיות, זכויות אזרח ועוד ועוד.

זכה בפרס הרב קוק ובפרס הרב ישראלי של מכון ארץ חמדה.

